

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

N°. 29.

Mercuri 26. Iulie

1861.

Independenți'a constitutională a Transilvaniei.

(Urmare din Nr. tr.)

Ungurii dicu: „Unirea Transilvaniei cu Ungaria, in respectu nationalu, este o întrebare de viața sêu mörte pentru noi, pentru ca Transilvania enca are unu numeru de unguri, si dëca aru remanê separata de Ungaria, acei unguri, mai curendu sêu mai tardiu, aru cautã se përa in mediuloculu atatoru milióne de romani. Apoi, a parasi Transilvania, insemnëdia a o lasã Turcului“ (nu glumescu: suntu vorbele renumitulu Romantieru alu ungurilor Jakai Mor, ce in dilele acesteã le a pronunțiatu in diet'a din Pesta.)

Mai adauga ungurii: „Unirea Transilvaniei cu Ungaria, din punctu de vedere strategicu, este condițiunea neaparata a marimei nōstre cei viitóre. Ungaria fara Transilvania nu siaru potê plini misiunea s'a providentiala de a civilisã orientulu. Transilvania, in centrulu Daciei cei vechi, este o adeverata cetate firësca: in centru flindu, dominëdia firesce siesurile Banatului si ale Bixariei pana in Tisa, dominëdia dealurile si vaile Moldovei pana dincolo de Nistru, si siesulu celu aduncu alu țierei romanesci pana la Balcanu. Transilvania este unu adeveratu centru strategicu, care te face domnu a tóta periferi'a. Numai romanii cei vechi cunoscura importanti'a strategica a Transilvaniei: aici se intarira ei, aici erã Sarmisegetus'a. Legiunile romane de buna voie parasi-ra Dacia. Barbarii nu cunoscea acësta importantia strategica a Transilvaniei, pentru aceea si cadiura toti, unii dupa altii. Voi, românii, acestoru Carpati aveti a multiami esistenți'a vōstra nationala. Insusi Negru si Dragosiu, din sinulu acestoru Carpati sem-piterni trecura de intemeiera principatele dela Dunare-

Apoi, in timpurile nōstre, imperatii dela Viena, pre candu erau tari, doua secole se luptara cu ungurii, cu romanii, cu turcii, pana ce se facura Domni ai Transilvaniei. Èra la 1849 nemtii lui Puchner, si cazacii lui Lüders se retrasera din Transilvania, dara de alta parte, Ianculu, capitanulu legiuniloru vōstre celoru neregulate stete voinicu in muntii apuseni ai Transilvaniei, ne batea de ne stangea indata ce ne apropiamu de strimtorile muntiloru, si ne inspirã teróre pana in tienstulu Clusului si alu Hunedórei, si pana la malurile Tisei: de gródi'a nevaliriloru lui, noi nu poturamu aperiã pasurile Transilvaniei despre Romania si Moldavia. Astufeliu, nemtii si rusii reintrãra fara mare dificultate pre unde esisera.

„Deci, de o parte, spre a scapã de mörte pre ungurii din Transilvania, de alta parte, spre a scapã unu atare punctu strategicu de manile vreunui vecinu, intruparea Transilvaniei cu Ungaria este o necesitate si pentru securitatea esistintiei nōstre nationale, si pentru marirea viitória a țierei unguresci: pentru ca Ungaria numai cá Dòmna a Transilvaniei si numai prin Transilvania aru potê se ajunga érași in stapanirea drepturiloru ei istorice celoru sacre asupra principatelorulu dela Dunare, care de jure suntu partile cele mai scumpe, suntu margaritariile corónei unguresci. Cine e Domnu alu Transilvaniei, e Domnu alu Principatelorulu. Numai intru acestu tipu Dunare va fi libera, si totu pamentulu dintre Adriatica si marea neagra va fi o mare Ungaria. Numai intru acestu tipu se va realisã juramentulu ce au depusu regii Ungarici de a reincorporã tôte provinciile ce se tieneau odinióra de corón'a Ungariei. Numai intru acestu tipu, nu se voru portã numai de parada steagurile romane si serbe, bulgare si bosniace, la ceremoni'a incoronarii crailoru unguresci. Numai intru acestu tipu nu va fi in desiertu, cá stemele acestoru

provincie incungiura sigilulu regalulu alu tierei ungu-
resci. Aru fi a le face o nedreptate a crede, ca ace-
ste provincie aru fi uitatu de legaturele cele sacre ce
le stringea odinioara de Ungaria; o nedreptate a cre-
de, ca acelesi nu aru sci, ca remanendu ele cá pana
cum separate de Ungaria aru cadé prada Rusiei
fiindu ca cá staturi neatarnate nu s'aru poté sustiene,
éra suptu scutululu corónei unguresci celei putinte, ar
inflori.“ (Nu glamescu: tóte cele subliniate suntu
propriele cuvinte ale grafului Carolu Zay, publicate
de curendu in Wanderer Nr. 65, Mart. 16. 1861).
Ungaria n'a fostu, prin Transilvania va fi.“

Mai spunu unгурii ca ei nu potu se se lepede
de aceste drepturi istorice, pentru ca ei, fara slavi
si fora romani, de abia suntu 4—5 milióné care nu
potu formá o natiune mare, asiadara cauta se se in-
tinda cá se nu piéra, si cá nu cumva prin stingerea
loru umanitatea si libertatea se sufere.

Éta cum vorbescu unгурii! Vedi Kossuth, Szé-
chenyi, Wesselényi, Eötvös, Zay, si toti aristocratii
unguresci; ba si alti mercenari unguresci.

Tóte argumintele strategice ce aducu unгурii
spre a aretá necesitatea ce simtu eu de a avé Tran-
silvania, ce aru poté întórce unu romanu in contra
loru, si aru mai poté adauge ca periferia nu e sin-
gura fara centru, ca siesurile romane de tóte partile
nu potu esistá fara cetatea cea naturala a Carpati-
loru Transilvani. Ce se tiene de drepturile istorice
cele vagabunde ale unгурiloru, acelesi cadu dinaintea
drepturiloru celoru cu multu mai vechi ale romani-
loru asupra acestui pamentu. Intru adeveru, óre unde
incepe si unde finescefamosulu vostru dreptu istoricu?
Incepe dela sosirea vóstra din Asia pre acestu pa-
mentu? Inse dreptuiu vostru de atunci ce alta érá
decatu dreptulu rapitorului?! Au dóra incepe dela
ducele Arpadu si regele Stefanu cari au cuceritu tíe-
r'a? Inse pre urmatorii acestora anca ia supusu Fer-
dinandu I. Asia dara dela legaturile ce ati inchieiatu
cu Ferdinandu I. si urmatorii lui pana la Ferdinandu
V. incepe dreptulu vostru istoricu? Inse aceste lega-
turi voi singuri le ati ruptu bucatu in a. 1849, la Do-
bricinu; si preste pucinu ati fostu cuceriti: astad;
cum mai poteti provocá la ele afectandu legalitate?
La acele legaturi mai curendu aru poté se se provóce
slavii si romanii cari au remasu fideli, dara nu voi,
cari ati rebelatu in contra loru. Éta consecintiele la
care va scóte dreptulu vostru istoricu: consecinti'a
finala adeca este dreptulu de cucérintia alu Austriei.

Lesativa dara de a mai provocá la dreptulu puterei
brutale cei atatu de schimbatórie: la drepturi redi-
mate numai pre literele mórté ale legiloru scrise in
timpuri de violentia, de barbarie. Cautati aiurea fun-
damentulu drepturiloru vóstre. Dreptulu istoricu 'si
are fara indoieia legitimitatea s'a, si va avé totudea-
una, inse nu in intielesulu ungurescu. Adeveratulu
dreptu istoricu este desvoltarea firésca a unui po-
poru in cursulu timpuriloru. Éta adeverat'a idea a
dreptului istoricu. In stadiulu de faǵia alu desvol-
tarei popóreloru europene, adeveratulu dreptu istoricu
este dreptulu nationalu: dreptulu unitatii si indepen-
dintiei nationale fara asuprirea altoru natiuni. Éta
dreptulu a carui realizare face istoria civilizatiei mo-
derne in Italia, in Germania si tóta Europa, cu deo-
sebre in partea ei de resaritu. Nationalitate, vointi'a
séu principiulu majoritatii: éta principiile reconstitui-
rei moderne a popóreloru Enropei. Faǵia cu acestu
dreptu nationalu care 'lu invóca romanii si tóte na-
tiunile asuprite, cade cu rusine dreptulu salbaticu
alu timpuriloru barbare care unгурii 'lu numescu
dreptu istoricu, si la care provóca ei si astadi din
mucedulu loru Verbioti Aprobate s. a., incatu ti s'aru
paré, ca eri au sositu din Asia, éra nu inainte cu
una mie de ani, de candu s'au stabilitu in Europa, si
de candu aru fi avutu timpu de ajunsu a inveti'a ce
insemnédia dreptu si civilitate. Minunatu poporu!
Chiaru si in catenele servitutii in care se afla legat;
ei singuri, in locu de a apelá la compatimire, la a-
jutoriu, ei din contra amenintia nu numai pre cei ce
sufereu impreuna cu densii, dara pana si pre alte po-
póra libere care de sute de ani nu se mai gasescu
in nici unu contactu cu unгурii, precumu suntu ser-
bii, bulgarii si romanii din cele doua principate. Ei
pretindu a avé neaparata trebnintia de Transilvania
cá de unu puntu strategicu din care se póta dominá
cele doua principate romane care, déca liai crede loru,
aru fi parti ale corónei loru, desfacute de acest'a
numai prin nedreptatea timpuriloru!

Asemenea pretensiuni si calculi strategici facuti
de unu poporu care dupa originea si natur'a s'a este
esentialu cuceritoriu, pentru tóta intemplantia me-
rita luare aminte.

Intru adeveru déca deschidemu istoria, vedemu
ca, catu timpu a statutu independintia Ungariei si a
Transilvaniei, romanii din cele doua principate au
fostu in necontenite resbele cu craii si principii cei
sumeti si neodichniti ai acestoru tleri. Romanii fura

mai norociti: ei 'si aperara cu succesu independintî'a, precum asupra poloniloru, de asemenea si asupra ungariloru. Inse cauta se ne aducemu aminte ca Moldova atunci eră Dómnă a Besarabiei si a Bucovinei, si ca ambele principate spre a fi mai sigure din partea crailoru unguresci, se ingrigeau de timpuri nu numai de a stapani ele stramtorile Transilvaniei, care astadi suntu ocupate, dara se mai asigurau si de cate unu punctu strategicu in chiaru sinulu Transilvaniei: Fagarasiulu si Omlasiulu tierei romanesci; Bistriti'a, Ciceulu, Cetatea de Balta, ale Moldovei. Déca Domnii romani nu aru fi avutu Bucovina cea tare; déca nu posedea acele cetati in launtrulu Transilvaniei; déca marginile carpatice de atunci ale principatelor nu domină pasurile Transilvaniei; si déca in fine, la casulu de resbelu cu ungurii nu aru fi potutu recurge la Poloni cari astadi numai exista, séu la turci cari astadi tragu de mórte, apoi craii unguresci póte ca aru fi fostu mai norociti in intreprinderile loru cuceritóre asupra romaniloru. Positiunea geografica de astadi a Principatelor, intru adeveru, s'aru paré ca cu dreptu cuventu póte amagi fantasi'a cea aprinsa a ungariloru in planurile loru cele sumetie, numai catu ungurii uita totusi ca Carl Robert din launtrulu Romaniei, si Mateiu Corvinulu din launtrulu Moldovei au fostu alungati, si unulu si altulu cu rusine, si unulu si altulu fara ajutoriu streinu. Dara, cu deosebire, óre candu voru invetiá ungurii, ca astadi in Europa nu mai domnesce singuru dreptulu pumnului, ci, precum amu insemnatu mai susu, dreptulu nationalu, vointi'a nationala, in poterea careia fiacare natiune e dómnă sortiloru s'ale dreptu care incepu alu respectá astadi si alu reclamá dintra inaltimea tronuriloru nu numai imperatulu Napoleonu, dara si imperatulu Franz Iosifu! cu catu mai vertosu s'aru cuveni cá natiunile se se respecte intre sene imprumutatu!

Naiva este pretensiunea ungariloru cá se ne facemu toti unguri pentru ca altumintrea ei nu aru poté formá o mare natiune! Ce se le facemu noi déca nu simtu in sene însesi destula putere de viétia. Candu natiunile conlocuitóre si cu deosebire romanii pretindu respectarea unitatii si independintiei loru nationale, atunci ungurii ne declama asupra germanismului si panslavismului, adeca voru se ne sparie cu unu periclu ce ne aru amenintiá in viitoriu déca astadi nu ne amu face unguri. Amu vorbitu altadata despru chimera panslavismului, inse chiaru déca a-

cestu periclu aru fi realu si aprópe, apoi ce deosebire aru fi intre a ne face unguri, slavoni si nemti? D. curiosu argumentulu: fate unguru, ca de nu, vei fi slavu séu némtiu. Ce alta insemnédia acestu curiosu rationamentu decatu cá romanii de frica nu cumva se ingita canduva chimer'a panslavismului, se se grabésca a se face unguri: adeca de o frica intipuita se ne omorimu de vii cá desperatii. Inse romanii nu dueu nici o frica de slavii conlocuitori: acestia suntu asupriti cá si noi. Intru adeveru, ca alta nu pretindu croatii si betii slovaci decatu libertate nationala? noi nu potemu se nu simpatisamu cu aceste natiuni asuprite, amenintiate totu de ácelesi pericule cá si noi.

Ungurii dicu, ca déca aru remané Transilvania si in viitoriu cá pana acum, separata de Ungaria, apoi putinii unguri ce suntu in Transilvania, aru peri cu timpulu in mediuloculu elementulu romanu. Fric'a aceast'a a ungariloru cá mai tóte ideile si lucrarile loru, e o frica intipuita. Romanii, multiamita ceriului, suntu destulu de numerosi, nu simtu nicidecum necesitatea de a face romani „si din pietri,“ cum voru ungurii: romanii n'au trebuintia de a se imulti cu unguri si sasi. Remaie ungurii unguri, sasi sasi, dara remaie si romanii romani. Romanii nu voru se nimiceasca pre nimene; romanii tienu la independintia tierei loru, si la o astufeliu de organizare a ei, care se respecte si drepturile nationale si cele politice si civile ale fiacarui cetatianu, pre temeulu celei mai depline egalitati. Déca si cu o astufeliu de constitutiune aru peri ungurii, atunci e semnu ca nu mai au putere de viétia in sene. Romanii din partele, seiu fi drepti si generosi si catra minoritate: Romanii nici odata n'au doveditu spiritulu de cuceritori.

Mai dicu ungurii, ca a parasi Transilvania si a recunósce nationalitatea romaniloru, insemnédia a da tureulu aceasta tíera. Eu iuse n'amu auditu de nici nnu némtiu din Elvetia care se dorésca unirea cu Germania; de nici unu francesu din Elvetia care se dorésca unirea cu Françi'a: si de nici unu Itali-anu din aceasta tíera a libertatii, care se céra incorporarea cu Italia.

Constituésca si Transilvania intr'o adeverata Elvetia. Acést'a n'aru poté se nu multiamésca pre toti Credintî'a catra patria si principele seu a fostu si va fi totudeauna virtutea Ardealului.

Déca cu voi unguri nu ne potemu intielege pre aceasta cale drépta, speramu ca principele are se se

patrunda odata de necesitatea de a se formá o Transilvania in marginele s'ale cele istorice si nationale pana la Tis'a, pentru ca numai astufeliu se va poté sustiené ecilibriulu tíeriloru si natiuniloru supuse corónei s'ale; numai astufeliu se va tiené in frenu o natiune aristocratica de vr'o 4 milióne , care pre socotél'a principelui vré se subjuge 10 milióne de slavi si romani; numai astufeliu se va intemeié pacea si adeverat'a fratie între natiunile supuse aceluiasi domnitoriu; numai intru acestu chipu nu se voru tiené natiunile intr'o ferbere si nemultiámire permanenta care ne'ncetatu turbura pacea , si periclitédia securitatea si chiaru esistinti'a imperiului; in fine, numai intru acestu tipu, numai prin dreptate egala nu se va reci credinti'a catra principele legitimu.

(Va urmá.)

Протестъль Търденилоръ ла конгрегацїнеа, зїсѣ џенераль дїн 26. Ізніс 1861.

Ізстрічїме Домнле Комїте сзуремъ!

Венеравїль адзнаре!

Сзвскрїшї атьтѣ дн пзмеле лоръ ка дндрептѣдїцї, кѣтѣ шї дн пзмеле трїмїдїегорїлоръ сеї спре ачестѣ актѣ алешї, дзпѣ че прїн зна трїстѣ есперїндѣ де дохѣ лѣнї спре неспзса лоръ дзрере саѣ днкредїнцатѣ кѣткѣ їзстеле постзлате а романїлоръ дїн ачестѣ комїтатѣ нѣ пзмаї нѣ се їаѣ днтрѣ нїче зна консїдерацизне, чї кѣ калкзлѣ прекзцетатѣ тóте астѣфелїз саѣ фѣкзтѣ шї се факѣ, ка романї ачестѣї комїтатѣ не лѣпѣт тóте протїсїзніле че лї саѣ фѣкзтѣ дїн партеа францїлоръ маїарї се ретѣпѣ деапзрзрerea амїдїцї днтрѣ аттепѣрїле лорѣ.

Сзвскрїшї не де зна парте ка се кореспнзлз опїнізней пзвлїче а романїлоръ шї конвїндерїлоръ лорѣ, не де алта ка се адеверезе кѣ шї еї сзпѣтѣ днспѣфледїцї де спїрїтзлѣ лїбертатеї шї дїн сфїнденїа лецїлоръ каре сзпѣтѣ гата дїн аднкзлѣ їнїмеї лорѣ нѣ пзмаї але респекта, чї але шї пзлї дн кзрзденїа кздетзлї, прїн зрмаре кїарѣ пїетатеа ачeasta де каре сзпѣтѣ пѣтрзпшї кзтрѣ сзпзрере шї аскзлтаре де лецї ле їмпзне даторїа амї редїка версзлѣ модалїтатеї дзпѣ каре с'а конкїематѣ ачeastѣ конгрегацїнеа џенераль, кѣчї прїн модалїтатеа ачeasta нѣ с'а фѣкзтѣ дестзлѣ арт. XII. а лецї дїетале дїн 1791, нїче кїарѣ лецїлорѣ провїсоре а Двóстрѣ дїн 1848, нїче кончептзлї де дрептѣ деспре репрезентацїнеа попорзлї.

Нѣ са фѣкзтѣ дестзлѣ арт. XII. дїн 1791 пептрѣ кѣ с'а кїематѣ пзмаї повїлімеа секзларе; ерѣ преодїмеа гр. зпїтѣ пре каре арт. VI. дїн 1744 о декїарѣ кѣ асемenea дрептѣрї шї прерогатїве ка повїлімеа днвестїтѣ, прїн зрмаре асемenea дндрептѣдїтѣ прїн жзрѣтжпнтзлѣ омацїзлї шї посесїзнеа вззрїлорѣ, ка шї повїлімеа, шї амїа парте консїтзтзївѣ а таркалзлї арт. XII. дїн 1791 пзпѣтѣ 2., кѣ тотзлѣ с'а мїноратѣ шї ескїсѣ. —

Ма нѣ с'а фѣкзтѣ дестзлѣ нїче кїарѣ лецїлорѣ Двóстрѣ дїн 1848 ла каре атьтѣ ве плаче а ве провока, кѣчї пресчїндендѣ дела ачea, кѣ ачелеа лецї, ка атарї фѣкзте де nobis sine nobis нѣ потѣ авеа пептрѣ романї ачестѣї маре прїнчїпатѣ пзтере овлегѣтóре тотзшї деакѣ шї їаѣ де васѣ, прїн зрмаре, деакѣ дзпѣ арт. II. алѣ дїетеї трзнсїлване дїн 1848, аѣ дрептѣ а лѣа парте ла адецереа депзтацїлорѣ. с'арѣ кзвенї ка се їea парте дзпѣ аналоцїа чїтатеї лецї шї ла конгрегацїзнеа џенераль, а кзї ацдене сзпѣтѣ де о днпортанцїз асемenea де маре ка шї адецереа депзтацїлорѣ.

1. Тотї ачea, карї дзпѣ лецїле патрїеї аѣ фостѣ дндрептѣдїцї а лѣа парте, орї с'аѣ фолосїтѣ де дрептзлѣ сеѣ орї ва.

2. Репрезентацїї комзшелорѣ. —

3. Карї пзлѣтескѣ 8 фр. в. а, даре дїрентѣ.

Дн зрмѣ нѣ с'а фѣкзтѣ дестзлѣ нїче кончептзлї де дрептѣ деспре репрезентацїзнеа попорзлї, кѣчї дн легѣтзрѣ кѣ ачестѣ кончептѣ ла конгрегацїзнеа џенераль арѣ требзї сѣ фїз репрезентате класеле шї їнтереселе, даре ескїзїндзсе преодїмеа трзнсїлванѣ, каре дзпѣ аналоцїа кончептзлї егалеї дндрептѣдїрї аре ачелеашї дрептѣрї, ка орї каре клерѣ алѣ алтеї релїцїзні — посесорїмеа мїжлочїз, артїстѣ шї їндзстріашї — нѣ с'а фѣкзтѣ дестзлѣ кончептзлї де дрептѣ, каре че ре ка дн вїаца консїтзцїоналѣ ачea, карї пóртѣ гретзїцї мзлте шї марї, дн ачea мѣсзрѣ, каре кзмпóртѣ гретзїцїле се се днпѣртзшїескѣ дїн венефачерїле лецї. —

Дїн ачестеапрївїнцїе конгрегацїзнеа таркалѣ, астѣфелїз прекзтн с'а їмпровїсатѣ, нѣ о потемѣ рекзпóсче де конгрегацїзнеа џенераль комплетѣ шї легала кѣ атьта маї пзцїпѣ компетенте де а рестазра комїтатзлѣ днтрѣ тóте ратзрїле аднїстрацїзней — тотзшї лззїндѣ дн консїдерацизнеа днпрежїзрзрїле челеа крїтїче де ачззї, шї маї вертосѣ кондзшї де спїрїтзлѣ конкордїеї шї фрзїцїетатеї, фолосїндзне шї ачгдатѣ де окасїзне, пропзнетѣ, ка се се денїмескѣ зна комїсїзне стзгѣтóре дн пзмерѣ егалѣ дїнтрe маїарї, романї шї

casii acestei comitat, care se lupte o vreme, dar care se se convinge ca congregatiune cenerala completa, carea se reprezenta toata clasele si interesele, si se corectivizati opiniile publice a romanilor din privinta egalitatii lor drepturilor. Dece aceste drepturi moderate postulate nu se vor respecta, ca pentru de drept ne vedem constrinsi a protesta serbatorosce din contra acestuia congregatiunii si din contra tuturor afacerilor si deciziunilor ei, rezervand-ne dreptul de a ne cere vindicarea drepturilor noastre pe cale legala, potrivit deodată ca aceste proteste se se petrec la protocolul din vremea si.

Cuventarea D. Ioane de Crainicu in congregatiunea comit. din 8. Iulie in Deva.

Onorata congregatiune!

Prin diplom'a prea inaltului nostru Imperator si marele principe Franciscu Iosifu I. din 20. Octombrie 1860 s'a dechiarat in principiu autonomi'a nationala a tuturor popoarelor din imperiul austriac. — Ceea ce o natiune subjugata de secolii intregi de unu guvern eterogen, s'au alte natiuni conlocuitoare de sange strainu pota cere dela unu guvern nationalu s'a realizat prin mentionat'a diploma. — Pentru ca principiu libertatii si egalitatii statuat odata de guvern se pote deveni pentru natiunile interesate unu fapt, o necesitate, ca aceste natiuni sesi credie insusi prin forti'a lor propria morala si fizica, — nu inse mai multu prin caciuliri si rogatiuni soartea lor. —

Numai singure acele natiuni sunt demne de libertate, numai acele natiuni isi voru si castiga in adeveru libertatea si o voru conserva, care o sciu castiga si aperi prin forti'a lor propria, nu inse prin grati'a si ajutoriul altor'a.

Romanii 'si au de axioma, cumca numai acele natiuni merita a fi libere, care sciu respecta libertatea celorlalte natiuni. —

Pe basea acestui adeveru natiunea romana nu numai ca nu va incerca, dara nui va trece nici prin visu vreodata, ca se subijuge sau se vate libertatea altor natiuni. — Precum inse natiunea romana scie respecta libertatea altor'a, astufeliu pretinde cu tota solemnitatea, ca si celelalte natiuni sesi respecta libertatile si inmunitatile ei, — si la din contra sau pe pedepsi amaru pe toti aceia, ce voru cutedia sei

viole die drepturile ei, sau va sei mai bine se piera, — decatu se mai suferi pentru viitoriu, ca se mai fa cota celorlalte natiuni conlocuitoare. —

Onorata congregatiune! — O natiune compacta si atatu de numerosa, ca natiunea romana, nu pote se piera, nici nu pote fi subjugata de o minoritate, cumu credu unii in visurile lor chimerice.

Scopulu congregatiunii de adi este restaurarea comitatului Hunedorei, care e locuit de 180,000 romani, si 4 pana 5 mii neromani. — Resultatul activitatii acestei onorate congregatiunii va fi veselu si dreptu, deca natiunile reprezentate in aceasta adunare voru pasi cu aceeasi lealitate. —

Basati pe acestea si vedindu, ca adunarea dietei transilvane din partea acelora, care au frenel guvernamentale in mani, se amana din di in di, cu scopu de a prelungi starea lucrurilor de astadi si actiunea legilor vechi detregatoria pentru natiunea romana, (Verbötzy fratiloru!) si cu scopu de a produce earasi o suprematia magiara in comitatele de majoritate romana, — dechiaramu:

1. Limb'a romana de limba administrativa a comitatului atatu in afacerile sale din leuntru, catu si in relatiunile sale cu guvernulu provincialu, cu cancelari'a aulica si cu celelalte iurisdictioni ale patriei. —

2. Limb'a fractiunii magiare o vomu respecta in centrulu comitatului, faşa cu toate persoanele, comunele si corporatiunile magiare.

3. Dechiaramu terea nostra vointia, a se compune comitetulu reprezentativu alu comitatului, stricte amesurat proportiunii locuitorilor romani si magiari.

4. Totu aceasta proportiune se se observa si la compunerea magistraturei comitatense. —

Dela aceasta declaratiune nu ne vomu abate odata cu capulu, — si dechiaramu mai incolo, ca deca autoritatea suprema a comitetului si de acuma inainte va ignora egal'a indreptare si recunoscerea nationalitatii romane si a atributelor sale in acestu comitatu, — care de suveranulu — ce o au denumit, — prin diplom'a din 20. Octombrie s'au recunoscutu, prin cuvintele, care negadia intregitate legilor constitutionale transilvane dinainte de 1848, cerendu si impundu schimbari afundu taitore, — atunci vomu socoti toate cele ce s'aru face de catra autoritatea suprema si fractiunea magiara ca facute de noi fara

noi, in contra vointiei n6stre, si ne vomu retrage dela t6te afacerile in exclusivitate, unde suntemu tari. —

Asia se ne ajute Dumnedieu.

8. Iulie 1861 c. n.

Fondulu Gazetei s6u fundatiunea Sincaiana.

Turda, 20. Maiu 1861.

Stimate Domnule Redactoru!

Comun'a P. Cianu capatandu omica desdaunare pentru stricatiune in var'a trecuta in tiarin'a ei prin grindin'a facuta, concernentii desdaunati insufletiti de spiritulu progresului, si de zelulu celu demnu de t6ta laud'a a altoru contribuitori, la motiunea bravului loru parochu cu t6ta promptitudinea isi oferira la fondulu de cautiune a pretiuitei n6stre Gazetei competintia loru precum urm6dia:

Dem. Porutiu, jude com. 1 fl. Petru Porutiu, cantoru 1 fl. Ioane Porutiu, docente 80 cr. Georgiu Porutiu, eclesiaru 1 fl. Pantelemonu Porutiu, meseriesiu 1 fl. Ioane Rusu curatoru prim. 1 fl. Petru Rusu economu 1 fl. Ioane Fratai, corporale dimisionatu 1 fl. Thdodoru Muresianu, titoru 1 fl. Ioachimu Muresianu, economu 1 fl. Pantelemonu Tulbure, economu 1 fl. St. Rusu, economu 50 cr. Petru Iozonu, economu 1 fl. Precupu Peteanu, economu 20 cr. Ilie Peteanu b. 20 cr. Vas. Coteoanu 30 cr. Ioane Rusu jun. 1 fl. Dela mai multi 5 fl. Stefanu Porutiu, par. 1 fl. Sum'a 20 fl. v. a.

Elia Vlasa Ciudeanu.

Din Bucuresci prin D. Dimitrie Frumosu, c. r. vigilu magistru la c. r. agentia si generalu consulatu in Romania. DD. Dimitrie Frumosu, vigilu magistru la c. r. agentia 7 sfanti. Dimitrie Bosota, vig. magistru la c. r. agentie 6 sf. Iancu Ciosa din Banatu dto. 6 sf. Thoma Fauru, ingrijitoriu dto. 9 sf. Simeone Filimonu si Lazar Szillia, impartitori de epistole la c. r. posta cate 6 sfanti. Gerasius Domide Contabilu 12 sf. Vasilie Deacu, propr. de birge 7 sf. Dimitrie Deacu Birtasiu 7 sf. Ioane Danielo, vig. mag. la c. r. agentia 4 sf. M. Drocu, studentu 3 sf. N. S. Bourlanu din Transilvania 2 sf. Ioanne Gallu dto. 1 sf. Sum'a 76 sfanti, si s'au primitu in galbini adeca 5 galbini si 4 sfanti.

Prin Rssm. D. Basiliu Karacsonyi, protopopulu Izei; si par. Streinturei in Marmatia cu oca siunea instalatiunei Rssm. D. vicariu Marmatianu la fondulu Gazetei au oferitu DD.: Alesandru Lazar, prot. Sigethului 5 fl. Basiliu Karacsonyi, protopopulu Izei 3 fl.

Basiliu Lazaru, sufleriu in Aps'a de mediulocu 3 fl. Ioane Dobosy, parocu in Sugathagu 3 fl. Ioane Simon, capelanu in Ioodu 2 fl. Michaile Marina, sufleriu in Apsa de josu 2 fl. Antoniu Brebanu, sufleriu in Rocna de josu 2 fl. Michaile K6k6nyesy, sufleriu in Beseric'a alba si profesorulu la limb'a si literatur'a romana in gimnasiulu micu din Sigeth 2 fl. Ioane Stubanu, sufleriu in Siaplintia 1 fl. Georgiu Stubanu, sufleriu in Apsa de josu 1 fl. Ambrosiu Sztasz, parocu in Rozavlea 1 fl. Basiliu Szerbacu, sufleriu in Sacraseu 1 fl. Sum'a 26 fl.

Contribuiri dela poporulu din Petieka, prin D. Isidoru Domsia, par. gr. c. alu locului: Domsia Todoru, cantoru 2 fl. Isidoru D6msia, par. 2 fl. Breadiu Sandu, Ceorteia Tenase, Domsia Georgiu: Domsia Petru, Domsia Iosifu, Ceorteia Iacobu, Breadiu Onu-Filipu Nicolae, Ceorteia Vasilie cate 1 fl. Sima Iacobu 10 cr. Secheli Filomonu 14 cr. Tirtu Nicolae 8 cr. Secheli Iacobu 10 cr. Ceorteia Ioanu 6 cr. Domsia Simeonu 40 cr. Ceorteia Eremie 6 cr. Ceorteia Georgiu 4 cr. Ceorteia Georgiu 8 cr. Breadiu Gerasinu 10 cr. Otielu Samuele 20 cr. Breadiu Ioanu 10 cr. Tirtu Nicolau 50 cr. Domsia Georgiu 50 cr. Filipu Onutiu 40 cr. Vaida Vasilica 10 cr. Filipu Iosivu 40 cr. Tomutia Stefanu 10 cr. Tirtu Georgiu 50 cr. Domsia Licu 20 cr. Sima Vasilie 5 cr. Tirtu Nicolau 4 cr. Bagaianu Onea 4 cr. Breadiu Georgiu 10 cr. Domsia Demeanu 50 cr. Davidu Alesandru 40 cr. Davidu Militonu 10 cr. Domsia Ioanu 50 cr. Ceorteia Cilica 50 cr. Davidu Vasile 8 cr. Filipu Petru 10 cr. Davidu Iosivu 8 cr. Barsanu Nistoru 40 cr. Ceorteia Georgiu 12 cr. Vaida Todoru 12 cr. Popa Butiu 12 cr. Ceorteia Butiu 50 cr. Domsia Nist. 26 cr. Sum'a 21 fl 17 cr.

Din comuna Kis-Akna dela mai multi 1 fl. 47 cr. Dela D. Petricu de acolo 1 fl. Dela paroculu locului 2 fl. 36 cr., acestea adaosi la cei deasupra resumatati facu total'a suma de 26 fl. v. a., care s'au tramisu prin administratorulu tractului protopopescu alu Bagaului D. Atanasiu Meszaros.

Prin D. Demetriu Cornea, c. r. cancelistu in D. S. Martinu dela urmatorii DD. contribuitori: Gregoriu Valerianu, par. gr. c. in Leczkudu 4 fl. Teodoru Almasianu, par. in Borzias 2 fl. Comun'a Borziasu, prin numitululu parocu 6 fl. Stefanu Fauru (Kovács), par gr. c. in Adamusiu 2 fl. D6mn'a soti'a s'a Iuliana Faur 1 fl. 2 cr. Comun'a Adamusu, prin numitululu parocu 4 fl. Dionise Valerianu, proprietariu in Leczkudu 1 fl. Petru Ocosiu, notariu com. in Csavas

2 fl. Ioane si Gerasinu Nyecsa in Lepindia 80 c. V. Kukui, propr. in Cetatea de balta 1 fl. Alexe Zagoianu, propr. in Futacu 40 cr. Theod. Costea si Dum. Hancu in Sub Padure 90 cr. Demetriu Cornea, canc. 2 fl. Sum'a 27 fl. 12 c. v. a.

Din Someuta mare. In Conferinta' a Chioreniloru tienuta in Someuta mare 24. Ian. a. c. s'au deschis subsciere in privinta' ajutorintei Museumului nationalu si fondului Gazetei Transilvaniei. Pentru Museu a primitu Iacobu Musesianu 68 fl. v. a. ér' la fondu sineaianu urmédia marinimosii contribuitori:

DD. Iosifu Pap, advoc. 5 fl. Georg. Pap dela Basesci 5 fl. St. Filep. si Ioane Cosmutia cate 1 fl. Katona Miklos 2 fl. Botha László, Pocol Ignatu, Ilie Ratz cate 1 fl. Vasilie Bulyán 5 fl. St. Pap, Andreiu Medanu, I. Csocsau, I. Geze, Vas. Rad, Er. Bulyán, Iv. Hosszu, St. Pap, Ales. Jurca, Thoma Marcu, Nicoforu Ossianu cate 1 fl. V. Dragos 4 fl. Lad. Hossu 3 fl. Nicolae Pap 2 fl. Ath. Cototiu, Horvath Ferenz, Pap G. de Miresiu cate 1 fl. Io. Groze, Ioane Stef, Ferentz Bulyán cate 2 fl. G. Pap de Letea, Io. Pap de Mesteacanu, Carolu Lázár cate 1 fl. N. N. 2 fl. Sum'a 56 fl. v. a. Paulu Dragos, v.-not. distr.

Din Oravitia dela D. Dr. Demetriu Hatieganu, jude cercualu 10 fl.

Din Salcea Bucovina dela D. I. Morarescu 5 fl.

Prin D. Georgiu Szilagyi, parocu de Giungiu dela DD. Ioane Bolchisu, Stefanu Bochu, Sandru Szilagyi curatoru cate 1 fl. Greg. Szilagyi, curatoru 50 cr. G. Geze, Theodoru Sutha, curatoru cate 40 cr. Ioane Lázár, jude com., Mihaiu Szilagyi, agr., G. Csaba, agr. cate 1 fl. Gavr. Kümüves 40 cr. G. Orosz, cant. 30 cr. Veduv'a Catarina Szilagyi 2 fl. Georgiu Szilagyi, parocu 5 fl. Sum'a 15 fl. v. a.

Nanesci: Dela D. Mihaile Demeter, preotu romanu 3 fl.

Kis-Somkut: Prin D. Iosifu Orianu, protop. Olpretului dela DD. Theo. Vescanu, preotu in Zepirtiu 80 cr. Andreiu Popp, notariu 40 cr. Thoma Todortiu 50 cr. Petru Campeanu 50 cr. Pavelu Munzatu 50 cr. Ioane Darabantu 1 fl. Sum'a 3 fl. 70 cr.

Turda: Dela D. subjude V. Moga 5 fl.

Togyer: Dela D. Ioane Petcu, silv. 2 fl.

Suptu sigilulu A. S. din Gerla: dela D. Georgiu Sabo, docente din Firisia 5 fl.

Prin D. Iova Popoviciu din Lugosiu unu restu dela serbarea nationala in Maiu 20 fl. v. a.

Prin D. protop. Negrutiu din Feiurdu au conferitu DD. Vas. Pop, invet. 1 fl. Sim. Marusanu 35 cr.

Sim. Gocanu 1 fl. Sim. Popucza 40 cr. Todoru Raro 40 cr. Dumitru Gedelcanu 30 cr. Petru Raro 50 cr. Vas. Pealea 1 fl. Dumitru Danu 30 cr. Tod. Campanu 1 fl. Pavelu Peteanu 1 fl. Pavelu Campanu 50 cr. Todoru Farago 1 fl. Ana Cosma 1 fl. Augustinu Cosma 30 cr. Sum'a 10 fl. 5 cr.

Din parochia gr. c. Matskasiu magiaru DD. Gr. Lehenesiu 60 cr. Teod. Ciubuc 20 cr. Dela parochieni 1 fl. 20 cr. Sum'a 2 fl. v. a.

Prin D. Gavriile Manu, se mai primira: dupa intielegerea ce avú cu contribuentii, afara de 20 pentru societatea literara, 100 fl. pentru juristi, 10 pentru fundatiunea Fr. Iosefina si 10 pentru edificarea catedrei besericeii tramisi la Sibiu, mai tramise alti 20 fl. v. a. pentru fondulu Gazetei, care pórtá numirea de fondulu Sineaianu. Alti 20 fl. pentru fondulu sineaianu aici nu s'au primitu, cu totul dara aici numai 20 fl.

Prin D. Georgiu Ispravnicu, invetiatoriu din comun'a Curticiu: Marinimosii contribuitori suntu: DD. Ioane Bolboaca, capitalistu 10 fl. Georgiu Danu, prot. 5 fl. Gregoriu Mladin, par. 5 fl. Georgiu Rokszin, posesoru 5 fl. Moise Bocusianu, preotu rom. 2 fl. G. Danu, par. 2 fl. Gavrilu Iuleanu, agr. 2 fl. Teodoru Negru, agr. 2 fl. Moise Mladinu, preotu; G. Radneanu, negut.; Iuliana Radneanu, negutietorésa; Cocosana Rosalia Tamás, Georgiu Bogaru, Nicolau Bredeanu, curatoru; Ilie Bolboaca, incasatoru; Iosifu Ispravnicu, fauru cate 1 fl. Georgiu Ispravnicu, cojocariu 50 cr. Simeone Mihú alias Popa, agr. 50 cr. Maria Mladinu, scolaru 1 fl. Ioane Banu, scolaru 20 cr. Ioane Socodoranu, Nicolau Donnu, Onutiú Bolboaca, Ioane Mihú, Alesandru Morodanu cate 20 cr. Georgiu Redneanu 30 cr. Ioane Iuleanu, Teodoru Ciupuliga cate 40 cr. Mihaiu Mocutia, Andreiu Versiendanu, Petru Siclovanu cate 30 cr. Costanu Ispravnicu, Ioane Ispravnicu cate 20 cr. Georgiu Ispravnicu, invet. 1 fl. Sum'a 47 fl. 60 cr.

Prin Rssm. D. Ananie Popp, administr. protop. alu tractului Morlaca: Marinimosii contribuitori suntu:

Ananie Pop, administr. protop. 50 fl. Georgiu Laslo, adjunctu de pretura 10 fl. Leontinu Pap, jude cerc 10 fl. Ioane Sipotariu, advocatu 10 fl. Ioane Moldovanu, not. com. 10 fl. Gabrielé Rezej, not. com. 5 fl. Theodoru Bolosescu, par. 5 fl. Ioane Paul, not. com. 5 fl. Daniele Gál, not. com. 15 fl. Isidoru Muresianu, cancel. de pretura 5 fl. Ioane Petrisioru par. 5 fl. Augustinu Mikoveny, notariu com. 5 fl. N. Jung

actuarius de pret. 5 fl. Amphilocheiu Pop, par. 5 fl. Theodoru Pop, par. 5 fl. Petru Olariu, par. 5 fl. Petru Petranu, par. 5 fl. Ignatiu Siuru, par. 5 fl. Michaela Deacu, par. 3 fl. Ioane Popovits 1 fl. Petru Bulzanu, par. 2 fl. Iosifu Jurcovic, par. 1 fl. Gregoriu Bicanu, par. 1 fl. Ioane Condor, docente 1 fl. Ioane Todoruti, par. 2 fl. Vas. Marcu, jude com. 1 fl. Mereo Petre, jude com. 1 fl. Ioane Romanu, subjude cerc. 3 fl. Iosivu Romanu, docente 1 fl. Hanga Ile jude com. 1 fl. Hie Lungu, par. 5 fl. Sum'a 188 fl. v. a. Altu esemplariu de zelu nationalu! (Va urmá.)

Б л ъ с т ь ш ѝ

Баладъ попъралъ.

Сжъвътъ де кѣтъ сѣръ,
Тоді кокоші імі кѣтаръ!
Дѣминекъ диминеадъ,
Се ведеа о негрѣадъ, —
Зоріе се 'нгънекаръ,
Къ дн царъ, тѣрчі тѣнаръ.

Тотъ цара-ї спымѣплатъ,
Къ-ї апрінесъ ші прѣдатъ, —
Ші не чіне анъкаръ,
Дн шервіз ді въгаръ, — —
Тотъ фечорі ка песче крѣчі,
Ка ші крїніі де не Ізчі,
Фете маңдре аівнііоре,
Ші невесте рѣмнііоре,

Дар' знѣ тѣркѣ спѣркатѣ а прінесѣ
О фѣтѣдъ ші іа зісѣ:
„Алегеі! флоріца теа,
Кѣртеа де ціаі мѣтѣра,
Съ пѣнѣ страівлѣ меѣ не жосѣ,
Съ те 'пвѣлѣ дн елѣ фрѣмосѣ.

Фата трісѣ еї грѣа;
Мѣтѣравоіѣ, мѣтѣра,
Стареарѣ сѣнгѣрѣ де тіне,
Кѣм стѣ пѣрта меа де міне,
Пе кѣнѣцѣлѣ грінзілорѣ
Де дорѣлѣ пѣрїнцилорѣ!“

Пѣрѣтъ жѣсе алтѣ пѣжнѣ
Кѣтр'знѣ крїнѣ алѣѣ де ромѣнѣ;
Съ-мі адѣні тѣ калѣлѣ меѣ
Сѣѣ е ваі де капѣлѣ тѣѣ!

— Адѣпалоіѣ, адѣпа
Кѣтѣ съ пѣтъ ші 'пота, —
Съ рѣмѣнѣ фѣрѣ тіне
Кѣм стѣ свічілѣ меѣ де міне
Коло 'н корпѣлѣ пѣлѣлѣ
Де жалеа тѣікѣлѣ!“

Маі днтра знѣ тѣркѣ пѣрлітѣ,
То невасть, ші-а грѣітѣ:
Алегеі! неваста меа,
Пѣне-мі чева де-а чіна, —
Ші-мі фѣ патѣлѣ съ тѣ кѣлѣ,
Джнѣтѣ міне съ те-адѣкѣ.

Дациі чінѣ, патѣ воіѣ фаче,
Дарѣ міе мїі да паче!
Стареарѣ патѣлѣ голѣ де тіне
Кѣм стѣ прѣкѣлѣ меѣ де міне
Дн вълѣреа кодѣлѣ,
Ла фѣлѣтѣна корѣлѣ,
Незлѣтатѣ ші нескѣдатѣ,
Ші тотѣ голѣ ші десѣшатѣ, —
Кѣндѣ плѣца ва плоа,
Прѣкѣлѣ мї се ва скѣда, —
Ші кѣндѣ неаза імі ва нїце,
Прѣкѣлѣ меѣ атѣнчі с'а знѣе, —
Ші кѣндѣ фрѣнза ва піка,
Фівлѣ меѣ се ва 'тѣрѣка, —
Ші кѣндѣ вѣнтѣ-а трѣгѣна,
Фівлѣ меѣ са легѣна,
Счїѣ кѣ-а пѣлѣце ші-а свѣра,
Дѣмне! дѣлѣ мѣтѣса!

Дзѣлѣ меѣ челѣ сѣнтѣ,
Мѣлѣ тѣрчі стѣрзі дн зѣме сѣнтѣ!
Ласѣ чѣта, сѣ'ї потѣпѣ,
Ші ле фѣ пѣмаі о грѣпѣ, —
Кѣ веаѣ сѣлѣце де крѣштїнѣ,
Пе кѣм веаѣ крѣштїніі вїнѣ, —
Мѣпкѣ де вїѣ не ромѣнѣ
Дакѣ 'н деарѣ маі рѣмѣнѣ.

A. T. Мариенекъ.